

Епістолярний дискурс як відзеркалення мовної особистості

Ю. Невська

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Corresponding author. E-mail: mrs.yuliya.nevskaya@gmail.com

Paper received 21.10.17; Accepted for publication 25.10.17.

Анотація. У статті визначено статус епістолярного тексту в світлі теорії дискурсу. З'ясовано, які підходи існують у сучасній лінгвістиці до виділення епістолярного стилю, виявлено особливості епістолярного дискурсу та відбиття мовної особистості адресанта в текстах епістол. Уточнено функції епістолярного дискурсу та поняття мовної особистості. Диференціюються терміни мовець, мовна особистість, мовленнєва особистість.

Ключові слова: епістолярний дискурс, епістолярний стиль, епістола, мовна особистість.

Вступ. Загальновідомо, що мовна особистість реалізується в мовленні. Питання, як особистість автора впливає на стиль усного або письмового дискурсу, давно цікавить дослідників як у галузі психології [1, 2], так і лінгвістики. У той час як психологів цікавить, головним чином, саме вплив психотипу особистості на стиль дискурсу (як то: ступінь екстравертності, старанність, відкритість новому досвіду, кооперативність, ступінь невротизму), філологи вивчають уже наслідки цього впливу на мову автора. Обидва підходи єдині в тому, що в процесі розгляду потрібно враховувати як лінгвальні, так і позалінгвальні характеристики аналізованого дискурсу.

Мета цієї розвідки – встановити характерні риси вияву мовної особистості в епістолярному дискурсі (далі: ЕД). Щоб досягти поставленої мети, потрібно виконати певні завдання, а саме:

- визначитись із дефініціями термінів *епістолярний текст, епістолярний дискурс, епістолярний стиль, епістола* та ін.;

- з'ясувати стан дослідженості епістолярного дискурсу;

- розглянути функції епістолярного дискурсу та структуру епістоли;

- визначитись із поняттям *мовна особистість*, диференціювати його від понять *мовець* та *мовленнєва особистість*;

- уточнити поняття *мовна особистість* і його співвіднесеність з ЕД.

Для вирішення поставлених завдань використовуються такі методи лінгвістичного дослідження: індуктивно-дедуктивний метод, інтерпретативний, метод контент-аналізу та метод зіставного аналізу. Обрана тема є **актуальною** у зв'язку з антропоцентричною парадигмою в сучасному мовознавстві, оскільки в епістолярному дискурсі найповніше розкривається особистість адресанта. **Матеріалами** для цієї статті слугували наукові розробки вітчизняних та зарубіжних лінгвістів щодо ЕД.

Короткий огляд публікацій з теми. У ХХ – ХХІ столітті спостерігаємо різні підходи до того, що у цій статті ми називаємо ЕД. Наприклад, сам ЕД часто класифікується як один із дискурсів розмовної і письмової мови, куди також відносять дискурси бесіди, суперечки, сміху, дискурс інтернет-чатів та ін..

Деякі дослідники виділяють епістолярний стиль як окремий функціональний стиль мовлення, а інші вважають листування міжстильовим явищем (це, зокрема, Л.В. Щерба, О.І. Єфімов, Ю.А. Бельчиков, В.Л.

Наєр, С.І. Гіндін, Т.В. Радзівська, Н.В. Павлик). Прихильники першого підходу виділяють листування як повністю автономний функціональний стиль мовлення і заперечують, що лист можна класифікувати як жанр (літературний чи мовленнєвий) (Л. А. Булаховський, І. К. Білодід, М. А. Жовтобрюх, П. П. Плющ, М. М. Пилинський, Б. А. Шарпило, Л. І. Мацько та ін..). Окрім власне листування, дослідники включають до епістолярного стилю інші форми і жанри, як то художні твори у формі листів, щоденники, записники, календарні замітки та ін., в яких можуть проявлятися ознаки різних функціональних стилів залежно від контексту. О.І. Єфімов, зокрема, вважає, що епістолярні стилі є різновидом сучасної літературної мови [3]. О.В. Нікітіна відкидає можливість функціонування листа в системі жанрів або стилів і визначає його як тип мовлення, який уможливує спілкування між партнерами в письмовій формі [4]. Інші вважають епістолярний стиль варіантами (підстилями) певних стилів залежно від типу листа (діловий, приватний, інтимний та ін.). Так, наприклад, Е.М. Ножкіна та О.Б. Сиротиніна вважають його підстилем розмовного, а І.Г. Чередниченко – варіантом чи писемною формою розмовно-побутового стилю. Деякі з науковців співвідносять епістолярій із класифікацією за жанрами (О.І. Москальська, Н.Й. Белунова, Л.І. Морозова та ін..).

Такі автори, як С. В. Антоненко, Н. Ю. Журавльова, Л.П. Вашків, С.С. Богдан, Є.І. Ветрова, Л. В. Нижнікова та ін. розглядають епістоли як текст, що слугує основою для розгляду листів з погляду категорій тексту. Л.В. Нижнікова пише, що «сукупність епістолярних текстів не є функціональним стилем, оскільки являє собою відбиття комунікативних ситуацій, які різко відрізняються, і прагматичних інтенцій, які структурують різні листи, що дозволяє включати останні до складу інших функціональних стилів як жанри» [5].

Існує погляд, що слід розглядати епістоли з позицій комунікативної лінгвістики. Так, зокрема, О.Ю. Под'япольська пише, що епістолярний текст є аутентичним текстом, заснованим на реальних подіях з життя автора, який є референтним до конкретної комунікативної ситуації і характеризується об'єднанням автора і оповідача, модальністю реальності [6, с. 4].

За І.Р. Гальперінім, до аналізу тексту включається його аналіз з позиції автора (текстотворення), з позиції слухача (у випадку епістолярного тексту – адресата), тобто (сприймання і осмислення), і з позиції

об'єктивної реальності (стану речей як він реально існує) [7]. Але текстовий аналіз все ж не включає екстралінгвальних чинників, які важать не лише не менше лінгвістичних, а й виступають визначальними факторами для вживання автором певних текстоутворювальних лінгвістичних елементів у певній послідовності й у певній конфігурації. Саме тому ми звертаємося до поняття дискурсу, який визначається в сучасній лінгвістичній науці як «найважливіша категорія людського вербального спілкування», тобто є категорією антропоцентричною [8, с. 8].

Вивчення епістолярію в парадигмі дискурсології, через поняття «дискурс», є порівняно новим підходом у сучасній лінгвістиці. Наприклад, О.П.Фесенко вивчає тексти дружніх листів, спираючись на поняття «дискурс», вказуючи, що він реалізується через мовленнєві жанри, виділені Т.В. Шмельовою, або, за термінологією К.Ф. Сєдова, через «гіпержанри», що визначаються останнім як «мовленнєві форми, які поєднують у своєму складі декілька жанрів» [9, с. 74]. О.П. Фесенко називає дружні листи гіпержанром не стільки інформативного, скільки фатичного спілкування, який спроможний реалізувати як конфліктний, так і кооперативний тип взаємодії [10].

Услід за К.Ф. Сєдовим, О.П.Фесенко визначає ЕД як «мовленнєвий твір, який створено і який функціонує з урахуванням певної епістолярної традиції, має писемну форму і реалізується в усьому розмаїтті його когнітивно-комунікативних функцій» [10]. Дослідник зазначає, що формальна сторона (сам текст листа) створюється в процесі дискурсивного розгортання. При цьому ЕД – «не результат, а процес мовленнєвої поведінки». Існування терміна «мовленнєва поведінка» доводить, що процес комунікації включає разом з мовленням спілкування і соціальну взаємодію [11, с. 10]. Тобто у складі дискурсу знаходимо не лише текст як такий (текст як предмет лінгвістичного дослідження згідно з усіма іншими підходами до вивчення епістоли), а й прояви особистості адресата та адресанта з їх соціальними, психологічними, когнітивними, комунікативними особливостями, тобто рисами, які формують дискурс, у нашому випадку, епістолярний, і визначають його перебіг.

Термін *мовна особистість* уперше з'явився в 1930 році у праці В. В. Виноградова «Про художню прозу». Але підходи до розуміння цього поняття були помічені ще у XVIII—XIX століттях і пов'язані з В. фон Гумбольдтом, І.Г. Гердером, а пізніше з І. Вейсгербером, І.О. Будуеном де Куртене, К. Фосслером. Г.І. Богін створив модель мовної особистості, згідно з якою остання розглядається під кутом її «готовності продукувати мовленнєві вчинки, створювати й сприймати мовленнєві твори» [12, с. 3]. У психології проблемою мовлення і мовця займався О.О. Леонтьєв, який писав про мовленнєву діяльність, продукування висловлювання, особистість мовця («человека говорящего»). Саме його судження вплинули на подальший напрям вивчення мовної особистості в лінгвістичній науці.

Починаючи з 80-90-х років ХХ століття поняття *мовна особистість* отримало новий поштовх до вивчення у зв'язку з розвитком у лінгвістиці антропоцентричного напрямку, представленого, зокрема, у робо-

тах В.І. Карасика, Ю.М. Караулова, Ф.К. Сєдова та ін.. Зокрема, Ю. М. Караулов, який докладно розробляв цю проблему, вважає, що мовна особистість – це людина, яка має здібність створювати і сприймати тексти, що різняться ступенем структурно-мовної складності, глибиною і точністю відзеркалення дійсності, а також певною цілеспрямованістю [13]. За Ю.М. Карауловим, мовна особистість має три рівні: вербально-семантичний (ступінь володіння розмовно-побутовим стилем), когнітивний (актуалізація знань, притаманних соціуму або мовній особистості, відбиття мовленнєвої картини світу та культури особистості) і прагматичний (виявлення та аналіз цілей мовної особистості), що корелює з трьома типами комунікативних потреб – контактостановлювальною, інформаційною та впливовою, а також з трьома сторонами процесу спілкування – комунікативною, інтерактивною і перцептивною [14].

Результати і їх обговорення. З огляду на все, викладене вище, ми приймаємо погляди дослідників, які розглядають епістолярій як дискурс. Вважаємо, що лише через поняття ЕД можна розглянути всі аспекти епістолярного твору. ЕД поєднує у собі поняття лінгвальні і позалінгвальні (власне текст епістоли і характер відносин між адресантом та адресатом), поняття лінгвістики тексту, комунікативної лінгвістики і соціолінгвістики. Без знання того, хто автор листа, кому він пише, неможливо правильно оцінити написане. У багатьох випадках потрібно навіть більше: знати історію їхніх стосунків, біографічні дані кожного, про кого йдеться, важливі примітки редактора або упорядника, бо присутній інтертекст, тобто дискурс набуває розтягнутості в просторі і часі. Важливий також соціолінгвістичний компонент, що прямо впливає на стиль епістоли, мовні засоби, які обираються для вираження думки. Так, адресант-письменник чи адресант-політик, чи фермер виберуть різні мовленнєві тактики, мовні засоби, в епістолах перших двох буде більше непрямих ілюкувативних актів та ін..

У листуванні, особливо приватному, звичайно згадуються подробиці якихось спільних для адресанта і адресата подій, відбувається рефлексія, або ж плануються майбутні вчинки, чи це можуть бути просто мрії про майбутнє. В усіх випадках для обох учасників дискурсу важливою є локація подій, що обговорюються. Так у системі координат ЕД з'являються вісі простору і часу. У той самий час, не обов'язково знати біографію автора, щоб прочитати написаний ним художній твір (як роблять мільйони читачів у всьому світі), однак, без знання особливостей світосприйняття автора його художній твір сприймається більш поверхово, значні шари смислу, які можна було б знайти «між рядками», залишаються невідкритими. І все ж, цілком справедливим буде висновок, що екстралінгвальні, позатекстові фактори в художньому стилі є не настільки важливими, як у стилі епістолярному.

Спільна для двох епістолярних комунікантів метамова надає тексту відтінку утаємниченості, недомовленості, робить його герметичним, а дослідникам літератури створює можливості множинної інтерпретації семіотичної системи епістолярних текстів [15, с.332].

Більшість дослідників виділяють три основні функції епістолярного дискурсу (комунікативна, інформативна, впливова). Серед них найважливішою виявляється функція спілкування, а інші функції – другорядні [16, с.3]. Найдокладніше функції цього типу дискурсу класифікує А.В.Кур'янович, який виділяє такі з них: комунікативна, інформативна, когнітивна, референційна, емоційно-оцінювальна й експресивна, культивно-трансляційна, фатична, метамовна, етикетно-ритуальна, імперативна, художньо-естетична, самопрезентації [17]. Дещо менше функцій у приватному листі виділяє Н.В. Силаєва: контактну, функції повідомлення, пізнання, самовираження і впливу [18, с.5].

У межах дискурсивного аналізу епістолярію текст листа, тобто епістолу, можна розглядати як продукт дискурсу, як «завершений за структурою та смислом композит, як самостійну текстову організацію, яка має зв'язність і цілісність і характеризується конструктивною рамочністю – просторово-часовою орієнтацією; зверненням до адресата і підписом адресанта; преамбульно-резюмальною структурою» [17, с.8]. Н. В. Силаєва кваліфікує лист як результат мовленнєво-творчого процесу, як «структуровану згідно правил епістолярної архітектури композиційну єдність, яка існує для передачі певного змісту, відповідає цілям комунікації і має виразну прагматичну настанову» [18, с.7]. Н. А. Ковальова пише, що лист – це «цілеспрямоване індивідуально-соціальне мовленнєве явище, яке виникає у взаємодії суб'єкта і об'єкта мовлення і знаходить своє вираження в письмовій формі». [19, с.20]. Дослідниця Л.В. Нижникова підкреслює, що лист має атрибути інформативності, модальності і орієнтованості на відповідь у вигляді листа чи певної дії (перлокутивний ефект). Крім цього, лист може бути літературно обробленим і входити до зібрання листів [5, с.10 – 11].

Г.С. Мазоха відзначає, що традиційно склалася п'ятикомпонентна структура листа, яка в класичному варіанті містить звертання-привітання, домагання прихильності, розповідь, прохання, закінчення-прощання [20]. Але часто в листі залишаються лише три: вступ (прескрипт), основна частина (назвемо її «тілом» листа) і закінчення (клаузула). Ця рамка має різне наповнення і різну кількість компонентів залежно від типу листа (приватний, приватно-діловий чи офіційний); особистості, характеру, освіченості, емоційного стану адресанта під час написання листа; характеру стосунків між адресатом і адресантом та ін.. Відзначається, що в офіційно-діловому листі ця рамка набуває найбільшої кількості формалізованих показників, клішованих формул [5]. Отже, можна припустити, що цей тип листів не має явно виражених рис авторського стилю, і є повністю повторюваним за формою, стилем, мовними засобами.

В епістолярних творах приватного характеру, особливо дружніх та інтимних, найповніше проявляється особистість адресанта і вималювана ним особистість його адресата. О.Ю. Под'япольська, досліджуючи епістолярну спадщину Ф. Кафки, зокрема зазначає, що «ідіолекти Ф. Кафки як адресанта епістолярних текстів і як автора літературних творів маніфестують різні прояви його мовної особистості» [6, с.5]. Безсу-

мнівно, що мовна особистість письменника, яка репрезентована в його художній творчості, ніколи статистично не збігається з його мовною особистістю, що постає з його листування. Між ними можна поставити публіцистичні твори (публічні виступи, журнальні і газетні статті тощо), у яких ступінь розкриття особистих поглядів автора на висвітлювану проблему вищий, ніж у художньому творі, де автор має можливість «сховатися» за персонажем або представити світу вигаданий образ автора, необхідний для розгортання творчого задуму під обраним кутом зору.

На думку Аристотеля, епістолярна форма володіє властивостями теми лірики, що дозволяє автору залишатися самим собою. Перефразуючи слова М. Коцюбинської, у любовних листах знаходимо якнайменше «маски» й якнайбільше «обличчя», тобто мовна особистість автора виступає найбільш повно [21, с. 38].

Отже, як виявило дослідження, поняття *мовна особистість автора*, зокрема *мовна особистість адресанта*, або ще конкретніше, *мовна особистість адресанта-письменника* складається з кількох компонентів. Поняття *мовна особистість* містить як лінгвістичні, так і психологічні та соціально-культурні чинники, поєднання яких у процесі аналізу творчого доробку певної людини уможливує вихід на світоглядний рівень, який лежить в основі індивідуальної мовної картини світу конкретної особистості-автора дискурсу.

Як уже згадувалося, окремі дослідники розрізняють поняття *мовна особистість*, *мовець* («человек говорящий») та *мовленнєва особистість*. Так, В.В. Красних бачить особистість мовця в декількох вимірах:

- 1.) *мовець* («человек говорящий») – особистість, яка продукує і сприймає мовлення;
- 2.) *мовна особистість як така* – це особистість, яка проявляє себе у мовленнєвій діяльності, має певні знання й переконання;
- 3.) *мовленнєва особистість* – особистість, яка реалізується як суб'єкт комунікації, який обирає власні стратегії і тактики спілкування, і, залежно від цього, – арсенал засобів спілкування (лінгвальних та екстралінгвальних);

1) *комунікативна особистість* – конкретний учасник реального комунікативного акту [22].

Наведена класифікація дозволяє виявити різнопланові характеристики людини-мовця, але потрібно враховувати, що лише *мовець*, «человек говорящий», є тим вихідним поняттям, інтерпретуючи яке, можливо сформулювати інші категоріальні типи, описані вище, бо реальна людина в момент продукування мовлення залишається цілісною особистістю з багажем певних знань і переконань.

Ш. Баллі відзначав з цього приводу, що письменник у художньому творі завжди цілеспрямовано і свідомо використовує мовні засоби, і завжди у ньому має місце вольовий акт [23, с. 19]. За Баллі, автор твору художньої літератури створює в тексті індивідуальну «стильову систему», яку пізніше дослідники стали називати ідіостилем. Ці висновки видаються цілком справедливими і для нехудожніх, але авторських текстів, зокрема, для епістолярних. Таким чином,

присутність авторського волевиявлення дозволяє, за Баллі, розрізнити стиль окремого автора.

Із позицій феноменології свідомість автора дискурсу досліджував Е. Гуссерль, який вивчав смислоформування, надання смислу, розуміння смислу, комбінування актів свідомості, у яких формується смисл [24, с. 6]. Гуссерль проголошує, що авторська свідомість переробляє матеріал, який існує у реальності, і це є визначальною характеристикою процесів мислення і мовлення, що характеризують літературні твори. У них автор визначається із власною позицією, висловлює власну думку через імпліцитні компоненти тексту.

Мовна особистість адресанта своєрідно проявляється в його епістолярній спадщині. Більш того, мовна особистість, яка постає з епістолярного тексту, охоплює ширший спектр характерних рис, почуттів, емоцій автора-адресанта як реальної особистості. З епістолярію, адресованого близьким людям, постає не соціальна маска, а реальне обличчя. Тому найефективнішими для пошуку реальних рис характеру і мовної особистості людини є дружні та інтимні листи.

Висновки. Серед функцій епістол найвиразніше виступає функція саморепрезентації, і тому в епістолярному творі особистість проявляється найяскравіше, на відміну від інших типів письмового дискурсу.

З її допомогою для адресата (а пізніше, можливо, і для читача, дослідника) вимальовується концептуальна індивідуальна картина світу адресанта, її функціонально-семантичні риси, тобто риси особистості автора. Беручи до уваги всі формальні показники на виділених рівнях аналізу (дискурсивно-когнітивному, прагматичному і текстовому), цілком можливо з високим ступенем достовірності відтворити особливості мовної особистості автора, тобто його ідентифікувати. Інакше кажучи, епістолярний дискурс у текстовому вимірі розгортається не тільки по всіх простору і часу, але й по вісі комунікативній, де чітко проявляються особливості мовної особистості автора і, почасти, адресата.

Епістолярний дискурс, безсумнівно, – це не лише твори епістолярного стилю, за якими можна відтворити певні психологічні, соціальні, мовні риси автора і, певною мірою, його адресата, але й документ епохи, оскільки за одним лише корпусом листів можна відтворити історичні, соціальні, демографічні, мовні, мовленнєві, комунікативні особливості відрізка часу, протягом якого велось листування. У дискурсі листування культурних, освічених, емоційно багатих особистостей, до яких належать і письменники, якнайповніше віддзеркалюються мовна особистість адресанта та епоха, у яку він жив і творив.

ЛІТЕРАТУРА

- Gill, A. J., French, R. M.. Level of representation and semantic distance: Rating author personality from texts: Proceedings of EuroCogSci07: the European Cognitive Science Conference 2007, European Cultural Center of Delphi. Greece, Delphi. May 23-27, 2007.
- Ivanov, A.V., Riccardi, G., Sporka, A.J. and Franc, J. Recognition of Personality Traits from Human Spoken Conversations. // Interspeech 2011: 12th Annual Conference of the International Speech Communication Association. 28 – 31 August 2011. Florence, Italy. С. 1539 – 1542.
- Ефимов А.И. О языке художественных произведений. Москва. Учпелгиз. 1954. 288 с.
- Никитина О.В. Семантико-стилистический анализ писательского эпистолярия : дис. на соискание научной степени канд. фил. наук : спец. 10.02.01. Саратов, 1999. 162 с.
- Нижникова Л.В. Письмо как тип текста : дис. на соискание научной степени канд. фил. наук : спец.10.02.04 – германские языки. Одесса, 1991. 159 с.
- Подъяпольская О.Ю. Типология адресованности в текстах эпистолярного жанра На материале писем Ф. Кафки: автореф. дис. на соискание научной степени канд. фил. наук : спец. 10.02.19. Челябинск, 2004. 24 с.
- Гальперин І.Р. Текст як об'єкт лінгвістичного дослідження. М., Наука, 1981.
- Бацевич Ф.С. Части української мови як дискурсивні слова: монографія. Львів, ПАІС, 2014. 288 с.
- Седов К.Ф. Дискурс и личность: эволюция коммуникативной компетенции. М., Лабиринт. 2004. 320 с.
- Фесенко О.П. Эпистолярный жанр, стиль, дискурс // Вестник Челябинского государственного университета, 2008.
- Кабанова Т. Н. Эпистолярный текст частной переписки в аспекте теории речевого общения (на материале рукописных и опубликованных текстов XX века) : автореф. дис. на соискание научной степени канд. фил. наук : спец. 10.02.01 – русский язык. Челябинск, 2004. 28 с.
- Богин Г.И. Современная лингводидактика: учебное пособие. Калинин: Калининский государственный университет, 1980. 60 с.
- Караулов Ю.Н. Активная грамматика и ассоциативно-вербальная сеть. М., ИРЯ РАН, 1999. 180с.
- Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность. 4-е изд. М., «УРСС». 2004.
- Ільків А. В. Інтимний дискурс письменницького епістолярію другої половини ХІХ – початку ХХ століть : дис. докт. філ. наук : 10.01.01 – українська література. Івано-Франківськ, 2016. 410 с.
- Красовська О.. Епістолярний дискурс // Мовознавчий вісник: Збірник наукових праць. Черкаси, 2012. Випуск 14–15. С. 320–325.
- Курьянович А.В. Функциональные возможности эпистолярного дискурса как особой формы межличностной коммуникации // Вестник ТГПУ, 2009. № 9 (87). С. 146–149.
- Силаева Н.В. Лингвопрагматический анализ экспрессивности эпистолярного текста (на материале английской частной переписки XVIII—XIX вв.). Специальность 10.02.04 – германские языки: автореф. дисс. на соискание ученой степени кандидата филологических наук. Самара, 2007. 23 с.
- Ковалева Н. А. Русское частное письмо XIX века. Коммуникация. Жанр. Речевая структура: автореф. дис. на соискание научной степени канд. фил. наук : спец. 10.02.01 – русский язык. М., 2002.
- Мазоха Г. С. Жанрово-стильові модифікації в українського письменницького епістолярію другої половини ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філ. наук : спец. 10.01.01 – українська література. Київ, 2007. 25 с.
- Коцюбинська М. «Зафіксоване і нетлінне». Роздуми про епістолярну творчість. К., Дух і Літера; Харківська правозахисна група, 2001. 300 с.
- Красных В.В. Основы психолингвистики и теории коммуникации. М.: 2001.

22. Власенко Н. И. Косвенные речевые акты в эпистолярном жанре : на материале англ. языка : автореф. дис. на соискание научной степени канд. фил. наук : спец. 10.02.04. Санкт-Петербург, 1999. 158 с.
23. Bally, Ch. Traité de stylistique française. Paris, Klincksieck, 1959.
24. Гуссерль, Э. Феноменология внутреннего сознания времени. М., Гнозис, 1994.

REFERENCES

1. Efimov, A.I. On the language of artistic creations. Moscow, Uchpedgiz, 1954. 288 p.
2. Nikitina, O.V. Semantic-stylistic analysis of the writer's epistolary: dis. for the scientific degree of Cand. Phil. Sciences: spec. 10.02.01. Saratov, 1999. 162 p.
3. Nizhnikova, L.V.. A letter as a type of text: dis. for the scientific degree of Cand. Phil. Sciences: special.10.02.04 – Germanic Languages. Odessa, 1991. 159 p.
4. Podyapolskaya, O. Yu. Typology of addressing in texts of the epistolary genre. On the material of F. Kafka's letters: author's abstract : dis. for the scientific degree of Cand. Phil. Sciences: spec. 10.02.19. Chelyabinsk, 2004. 24 p.
5. Halperin, I.R. Text as an object of linguistic research. Moscow, Nauka, 1981.
6. Batsevich, F.S. Ukrainian particles as discursive words: monograph. Lviv, PAIS, 2014. 288 p.
7. Sedov, K.F. Discourse and personality: the evolution of communicative competence. Moscow, Labirint, 2004. 320 p.
8. Fesenko, O.P. Epistolary: genre, style, discourse // Bulletin of Chelyabinsk State University, 2008.
9. Kabanova, T.N. Epistolary text of private correspondence in the aspect of the theory of verbal communication (on the basis of manuscript and published texts of the 20th century): dis. for the scientific degree of Cand. Phil. Sciences: spec. 10.02.01 – Russian Language. Chelyabinsk, 2004. 28 p.
10. Bogin, G.I. Modern linguodidactics: a tutorial. Kalinin, Kalinin State University, 1980. 60 p.
11. Karaulov, Yu.N. Active grammar and associative-verbal network. Moscow, Ilya RAS, 1999. 180 p.
12. Karaulov, Yu.N. Russian language and language personality. 4-th ed. Moscow, URSS, 2004.
13. Ilkiv, A.V. Intimate discourse written in the epistolary of the last half of the XIX – beginning of the XX century: dis. Doct. Phil. Sciences: 10.01.01 – Ukrainian Literature. Ivano-Frankivsk, 2016. 410 p.
14. Krasovska, O. Epistolary discourse // Movoznavchyi visnyk. Zbirnyk naukovykh prats'. Cherkasy, 2012. Issue 14 – 15, pp. 320-325.
15. Kuryanovich, A.V. Functional possibilities of epistolary discourse as a special form of interpersonal communication // Bulletin of TSPU, 2009. № 9 (87). Pp. 146 –149.
16. Silayeva, N.V. Linguopragmatic analysis of the expressiveness of the epistolary text (based on the English private correspondence of the 18th –19th centuries). Speciality 10.02.04 – Germanic Languages: the author's abstract. diss. for the degree of candidate of philological sciences. Samara, 2007. 23 p.
17. Kovaleva, N.A. A Russian private letter of the XIX century. Communication. Genre. Speech structure: the author's abstract. dis. for the scientific degree of Cand. Phil. Sciences: spec. 10.02.01 – Russian Language. Moscow, 2002.
18. Mazokha H.S. Genre and stylistic modifications in Ukrainian writers' epistolary works of the second half of the XX century: the author's abstract. dis. for the scientific degree of Doct. Phil. Sciences: spec. 10.01.01 – Ukrainian Literature. Kyiv, 2007. 25 p.
19. Kotsiubynska, M. "Fixed and Immortal". Reflections on epistolary creative works. Kuiv, Spirit and Litter; Kharkiv Human Rights Group, 2001. 300 p.
20. Krasnyh, V.V. Fundamentals of psycholinguistics and communication theory. Moscow, 2001.
21. Vlasenko, N.I. Indirect speech acts in the epistolary genre: on the material of the English language: the author's abstract. dis. for the scientific degree of Cand. Phil. Sciences: spec. 10.02.04. St. Petersburg, 1999. 158 p.
22. Husserl, E. Phenomenology of the inner consciousness of time. Moscow, Gnosis, 1994.

Epistolary Discourse as a Reflection of Linguistic Personality

Yu. Nevska

Abstract. In the article the status of the epistolary text is determined in the light of the theory of discourse. Some approaches to epistolary style existing in modern linguistics, certain peculiarities of the epistolary discourse as well as the reflection of the author's linguistic personality in the epistles have been considered. The functions of the epistolary discourse and the concept of linguistic personality have been specified. The terms *speaker*, *linguistic personality*, *speech personality* have been differentiated.

Keywords: *epistolary discourse, epistolary style, epistle, linguistic personality.*

Эпистолярный дискурс как отображение языковой личности

Ю. Невская

Аннотация. В статье определен статус эпистолярного текста в свете теории дискурса. Выяснено, какие подходы существуют в современной лингвистике к выделению эпистолярного стиля, рассмотрены особенности эпистолярного дискурса и отображение языковой личности адресанта в текстах эпистол. Уточнены функции эпистолярного дискурса и понятие языковой личности. Дифференцируются термины *говорящий*, *языковая личность*, *говорящая личность*.

Ключевые слова: *эпистолярный дискурс, эпистолярный стиль, эпистола, языковая личность.*